

Slavistické podložie tvorby a literárnej vedy Sergeja Makaru

Geograficky, etnicky, historicky aj spoločensky a kultúrne sa v minulom storočí dominantné postavenie výskumu ukrajinskej a rusínskej kultúry spájalo s východným Slovenskom. Univerzitné zázemie tejto časti Slovenska poskytlo po druhej svetovej vojne odbornú a spoločenskú prípravu desiatkam výrazných osobností, ktoré sa uplatnili a rozvíjali kultúru svojho ukrajinského alebo rusínskeho etnika v rodnom jazyku v umeleckých, pedagogických, kultúrnych profesiách. Skutočnosť, že územie, odkiaľ prichádzali absolventi ruského gymnázia na univerzitné štúdiá alebo do ďalších vzdelávacích ustanovizní v republike sa stalo priesečníkom viacerých kultúrnych a jazykových spoločenstiev, čím sa vytvárali jedinečné podmienky na slavistické profilovanie sa tých spomedzi nich, ktorí sa vzdelávali alebo v pedagogických špecializáciách pôsobili na fakultách Univerzity Pavla Jozefa Šafárika či v iných akademických ustanovizniach.

Dejiny spoločnosti v druhej polovici minulého storočia sa zapísali do osobného príbehu Sergeja Makaru, ktorému venoval *Michal Roman* výber zo svojich dvojjazyčných článkov a recenzií pod názvom *Básnik Sergej Makara*¹.

Publikácia bola Michalom Romanom zamýšľaná ako osobná, kolegiálna a kultúrna dedikácia viacdomej osobnosti kultúrneho a vedeckého života Rusínov-Ukrajincov na Slovensku, Sergejovi Makarovi, ktorý svoju vysokoškolskú odbornosť spojil s ruským jazykom a ruskou literatúrou.

Reč sympatií autora výberu Michala Romana, v ktorom sa posilňuje výklad a motivický dôraz s vyhranenými inšpirujúcimi detailami z intímneho zázemia poetickej tvorby² sa sústredene otvára v časti *Sergej Makara: básnik, prekladateľ, vedec a teoretik slovanského literárneho romantizmu*³. Prekročenie z básnickej dielne do literárnovednej pracovne Sergeja Makaru pokračuje v časti *O triáde Sergeja Makaru*⁴.

Pri zostavení publikácie sa tieto dva príspevky stali mostom ponad i cez sociálny pôvod Sergeja Makaru, jeho osobný život, básnickú a prekladateľskú tvorbu (do ukrajinčiny a z ukrajinčiny), mravnú a pedagogickú dôslednosť, výskumnú sústredenosť na obdobie romantizmu predovšetkým v ruskej kultúre a na osobnosť ruskej literatúry V. F. Odojevského⁵.

Erudícia Sergeja Makaru, osobnostné dispozície a náklonnosť voči noetike a poetike európskeho romantizmu ho výskumne natrvalo pristavili pri osobnosti ruskou literárnou vedou pozabudnutom prozaikovi Vladimírovi Fiodorovičovi Odojevskom (1804 – 1869), a to i tak, že premyslel a zdôvodnil na jeho tvorbe svoju tézu o triáde, ktorú M. Roman

¹ ROMAN, M.: *Básnik Sergej Makara*. Banská Bystrica 2012. Strán 162.

² Michal Roman sústredene motivicky a sémanticky komentuje básnické texty Osiajana junist' (1958), Zrostaňňa (1961), Na krylach junosti (1964), Šukaju sebe (1967). Motivicky sa už tu vyhraňuje poetická sémantika slov Karpaty, matka, láska.

³ ROMAN, M.: C. d., časť Sergej Makara: básnik, prekladateľ, vedec a teoretik slovanského literárneho romantizmu, s. 8 – 54.

⁴ ROMAN, M.: C. d., časť O triáde Sergeja Makaru, s. 148 – 154.

⁵ Michal Roman na s. 148 uvádza práce Sergeja Makaru venované dielu V. F. Odojevskému: Boj romantických a realistických tradícií v prvej polovici 19. storočia, Neopakovateľnosť okamihu, Harmónia av disharmónii (táto je z roku 1999).

sústredil do reťazca: „*fantastično, romantično a realistično*“⁶, a pokračuje vo výklade takto: „*objavil aj v tvorbe V. F. Odojevského a uvádza konkrétne obdobia, postupy a diela, ktoré ich prezentujú*“⁷.

Autor publikácie opakovane zdôrazňuje Makarov intímny vzťah ku karpatskému regiónu, z ktorého pochádza, emotívny a estetický vzťah k prírode a najbližším bytostiam svojho osobného života, sústreďuje sa na objasnenie i zdôvodnenie pohybu vo výbere intímnych motívov v jeho poézii, ktoré sú tak, ako jeho záujem o ruskú romantickú literatúru napojené na emocionalitu, krásu, harmóniu, rytmus, grafické vyjadrenie formy básne a na hlboký vzťah k hudbe a ňou iniciované výrazové inšpirácie v jeho poézii a v európskom umení predchádzajúcich storočí (J. S. Bach, L van Beethoven)⁸.

Publikácia venovaná Sergejovi Makarovi naznačuje jeho osobnostné a výskumné rozpätie, naznačuje jeho vklad do zázemia slovenskej rusistiky a slavistiky, ale potvrdzuje účinok reči osobných a výskumných sympatií, rešpektu a uznania medzi ukrajiništom Michalom Romanom a rusistom aj slavistom Sergejom Makarom ako živú a zaujímavú súčasť predsa len racionálne ustrojeného sveta a praxe literárnej vedy.

Viera Žemberová

Béloruská literatúra/poezia jako problém identity: hledání a úskalí

Ivana Slivková: Bieloruská poézia na prelome storočí. Interpretácia a recepcia bieloruskej poézie konca 20. a začiatku 21. storočia. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešoviensis, Monographia 149, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Prešov 2012.

Mladá prešovská badateľka sa zabýva témami, ktoré jistě nepatří k veľmi frekvencovaným, ačkoli v poslední době se téma Běloruska a všeho běloruského stalo do značné míry módním, také využívaným a zneužívaným k různým ideologickým výkladům. To jistě není znak tohoto díla, které je naopak seriózním pokusem o zmapování tematologie relativně nové běloruské poezie v širším literárním, kulturním a politickém kontextu přelomu dvou století. K materiálu: zkoumaní básníci jsou zavedení, uznávaní, ale už nikoli nejmladší. Ryhor Baradulin je ročník 1935, Nil Hilevič dokonce 1931, Leanid Draňko-Majsiuk je mladší, roč. 1957, ale i tak je mu nyní 56, Aleš Razanau se narodil 1947. Když si uvědomíme, že kdysi básníci nežili déle než do třiceti let věku, i když dnes umírají ve vyšším věku (ale oproti fyzicky se namáhajícím sochařům a malířům jde stále o jedno z nejrizikovějších povolání na světě), nejde o autory nejmladší generace. To by se hodilo do takové knížky v budoucnu dodat.

⁶ ROMAN, M.: *Báseň Sergej Makara*, s. 149.

⁷ ROMAN, M.: *C. d.*, s. 149.

⁸ Časť nazvaná *Sergej Makara o V. F. Odojevskom*, s. 140 – 147.